

І. В. Заюков¹
О. В. Кобилянський¹

СУЧАСНІ СВІТОВІ ТА ВІТЧИЗНЯНІ ТЕНДЕНЦІЇ ЗАЙНЯТОСТІ З УРАХУВАННЯМ ВПЛИВУ COVID-19

¹Вінницький національний технічний університет

Актуальність дослідження пов'язана з тим, що нині в світі та в Україні активно розповсюджується небезпечне захворювання COVID-19, викликане інфекцією SARS-CoV-2, яке негативно впливає на ВВП, ринок праці, зокрема зменшує чисельність зайнятих, збільшує обсяги безробіття та підвищує рівень бідності.

Метою статті є оцінка світових та вітчизняних тенденцій зайнятості з урахуванням впливу COVID-19.

Розраховано зміну питомої ваги населення у віці 15—64 роки в 2018 році порівняно з 2015 роком в загальній структурі населення в окремих країнах світу та в Україні, що дозволило зробити висновок, про посилення тенденцій звуження бази зайнятості, особливо це характерно для України. Розраховано зміни обсягів зайнятого населення у віці 15—70 рр. для окремих країн-членів Організації Економічного Співробітництва та Розвитку (ОЕСР) та України в 2019 році порівняно з 2005 роком, які дозволили визначити негативні тенденції для ринку праці, особливо для України. Проаналізовано рівень безробіття по окремих країнах-членах ОЕСР та України в 2005 році та в 2018—2019 рр. Здійснено розрахунок зміни рівня безробіття по окремих країнах-членах ОЕСР та України в 2019 році порівняно з 2005 роком та в 2018—2019 рр. Проаналізовано прогнозні значення впливу COVID-19 на рівень безробіття в окремих країнах ОЕСР та на кількість відпрацьованих робочих годин в світі та його порівняння з Глобальною фінансовою кризою 2007—2008 рр. Узагальнено досвід окремих країн світу щодо збереження робочих місць під час пандемії COVID-19. Запропоновано заходи з метою збереження робочих місць в умовах перебігу другої хвилі пандемії COVID-19, зокрема це: стимулювання розвитку економіки і ринку праці через запровадження активних заходів фіскальної і грошово-кредитної політики держави та забезпечення пільгового кредитування, фінансова допомога реальному сектору економіки, включно з системою охорони здоров'я; підтримка середнього і малого підприємництва, створення умов збереження робочих місць; захист зайнятого населення на робочих місцях, зокрема це стосується створення безпечних умов праці, сприяння розвитку гнучких, зокрема онлайн форм зайнятості тощо.

Ключові слова: зайнятість, ринок праці, безробіття, локдаун, пандемія, COVID-19.

Вступ

Пандемія COVID-19 надзвичайно потужно вплинула на світовий ринок праці, зокрема про це свідчить такий важливий показник, що оцінює ефективність функціонування ринку праці — кількість відпрацьованих робочих годин (в річному вимірі), який за даними Міжнародної організації праці (МОП) в другому кварталі 2020 року скоротився в світі на 14 %, що є рівноцінним (за умови тривалості робочого тижня в 48 годин) втраті 0,4 млрд. робочих місць [1]. Розповсюдження першої хвилі пандемії COVID-19 в Україні з першого кварталу 2020 року негативно вплинуло на зайнятість. Так, за офіційними даними Державної служби статистики України [2], в II кварталі 2020 році рівень безробіття серед робочої сили (за методологією МОП) становив 9,9 %, що на 2,1 в. п. більше порівняно з відповідним періодом 2019 року. Це пов'язано з тимчасовим закриттям на карантин підприємств (установ і організацій), призупиненням діяльності суб'єктів малого і середнього підприємництва, що змушувало їх відправляти частину найнятих працівників у відпустки, зокрема і за власний рахунок. Як наслідок, в Україні стрімко знижується життєвий рівень, зростає

невпевненість у зайнятого населення в своєму майбутньому та наростають негативні соціально-економічні і політичні явища.

Дослідження проблем ринку праці висвітлено в наукових працях багатьох закордонних і вітчизняних вчених. Так, вітчизняні дослідники багато уваги проблемам на ринку праці приділили в своїх наукових роботах, серед них: О. Амоша, Д. Богиня, В. Беседін, І. Бондар, В. Геєць, Н. Гвоздик, О. Грішнова, В. Діесперов, О. Дороніна, О. Дяків, Т. Заяць, А. Колот, Е. Качан, Т. Кір'ян, Е. Лібанова, Л. Лісогор, О. Макарова, Ю. Маршавін, О. Новікова, В. Онікієнко, І. Петрова, С. Пирожков, Л. Семів, М. Семикіна, В. Саріогло, Л. Шаульська, Н. Якимова та багато інших. Зробивши вагомий внесок у дослідження проблем ринку праці, зокрема впливу на нього COVID-19 [3], [4] нині недостатньо опрацьованими залишаються аспекти, пов'язані з оцінюванням сучасних світових і вітчизняних тенденцій зайнятості з урахуванням відповідного впливу поширюваної пандемії.

Метою статті є дослідження сучасних світових та вітчизняних тенденцій зайнятості з урахуванням впливу COVID-19.

Результати дослідження

Проведемо аналіз важливого показника, який дозволяє оцінити базу формування зайнятості — «населення у віці 15...64 роки в загальній структурі населення» в 2018 році порівняно з 2015 роком в країнах-членах Організації економічного співробітництва та розвитку (ОЕСР) і України (рис. 1).

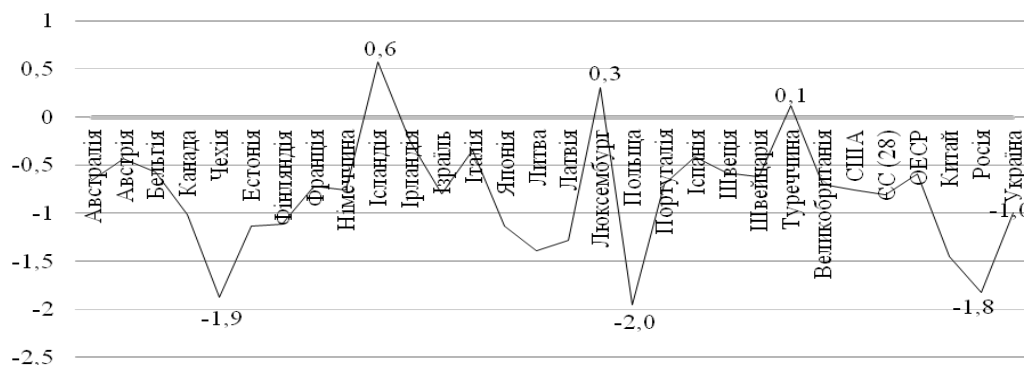

Рис. 1. Зміна питомої ваги населення у віці 15...64 роки в 2018 році порівняно з 2015 роком в загальній структурі населення в окремих країнах світу¹, в. п.

Примітки: 1 — розраховано авторами на підставі даних [5], [2]; 2 — дані по Україні наведено без урахування тимчасово окупованої території Автономної Республіки Крим, м. Севастополя та частини тимчасово окупованих територій у Донецькій та Луганській областях.

Отже, серед наведених країн світу, як свідчать розраховані дані на рис. 1, протягом 2015—2018 років відбулись позитивні зміни щодо зростання частки осіб у віці 15...64 роки, що розглядається як база формування робочої сили та забезпечення зайнятості, зокрема в Ісландії — «плюс» 0,3 в. п.; в Люксембурзі — «плюс» 0,3 в. п.; в Туреччині — «плюс» 0,1 в. п. Переважна більшість країн показали від'ємний результат, що свідчить про звуження їх робочої сили, прискорення процесів старіння населення та зростання навантаження на соціальну сферу. Так, найбільше знизилась питома вага, за відповідний період, в таких країнах, як: Польща — «мінус» 2 в. п.; Чехія — «мінус» 1,9 в. п.; Росія — «мінус» 1,8 в. п.; Китай — «мінус» 1,5 в. п. Інші країни, зокрема: Канада, Естонія, Фінляндія, Японія, Україна мають зниження цього показника на рівні одного відсотка.

За означений період ще не розповсюдилася перша хвиля пандемії COVID-19, тому важливо розглянути такий показник — «Рівень економічної активності населення» (визначається шляхом відношення кількості робочої сили у віці 15...70 років до всього населення зазначеного віку). Так, за даними [6], рівень участі населення у робочій силі України протягом 2015—2019 років мав стабільну тенденцію до зростання зі значення 66,3 % в 2015 році до 68,7 % в 2019 році, або на 2,4 %. Тобто рівень участі робочої сили на ринку праці має позитивні тенденції до зростання. При цьому проаналізуємо інший показник «Рівень зростання (зменшення) обсягів зайнятості населення у віці 15...70 років» у країнах-членах ОЕСР та в Україні в 2019 році порівняно з 2005 роком на рис. 2.

Дані, які розраховані та подані на рис. 2 свідчать, що в переважній більшості країн-членах ОЕСР в 2019 році порівняно з 2005 роком обсяги зайнятості зросли. Так, найбільше зростання зафіксовано в Ізраїлі — 59,1 % (або на 1473,2 тис. осіб); Люксембурзі — 49,3 % (або на 95,5 тис. осіб);

Туреччині — на 39,7% (або на 7984,4 тис. осіб). На жаль, Україна, на відміну від більшості країн-членів ОЕСР має істотне падіння обсягів зайнятості — 19,8% (або на 4102 тис. осіб), які на 01 січня 2020 року становили 16,58 млн. осіб. Тобто за останні 14 років в Україні кожен п'ятий зайнятий вибув з ринку праці, частина з них перейшла в тіньовий сектор економіки, частина поповнила лави трудових емігрантів, частина перейшла в економічно неактивне населення, а частина вибула через високий рівень захворюваності й смертності в Україні.

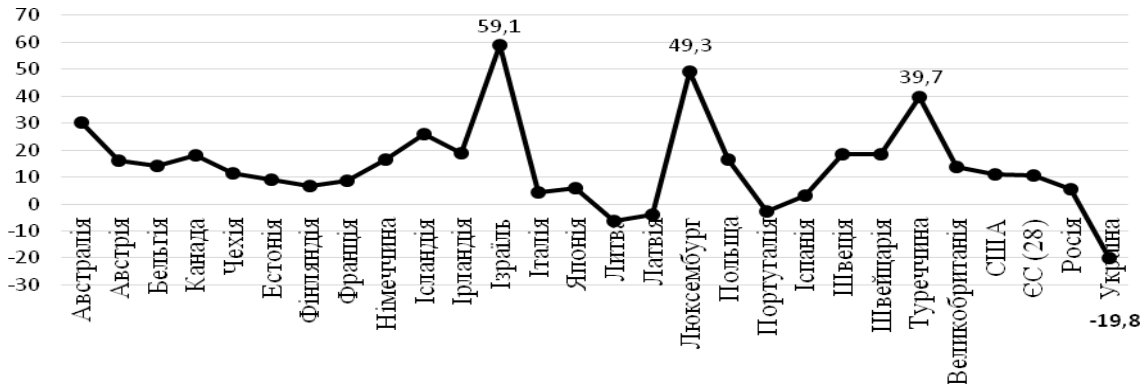

Рис. 2. Зростання (зменшення) обсягів зайнятого населення у віці 15...70 років по окремих країнах-членах ОЕСР та України¹ в 2019 році порівняно з 2005, %

Джерело: розраховано авторами на підставі даних [5], [2].

Поруч з Україною зафіксовано незначне падіння обсягів зайнятості в 2005—2019 рр. в Португалії на 2,7% (або на 134,2 тис. осіб). В 2019 році на теренах Європи не спостерігався ще вплив COVID-19 в цілому на зайнятість, який почав розповсюджуватись з Азії, зокрема з Китаю в кінці 2019 року. Крім того, проаналізуємо (рис. 3) показник, який характеризує ситуацію на ринку праці — «Рівень безробіття» серед окремих країн-членів ОЕСР в 2005—2019 рр. та України.

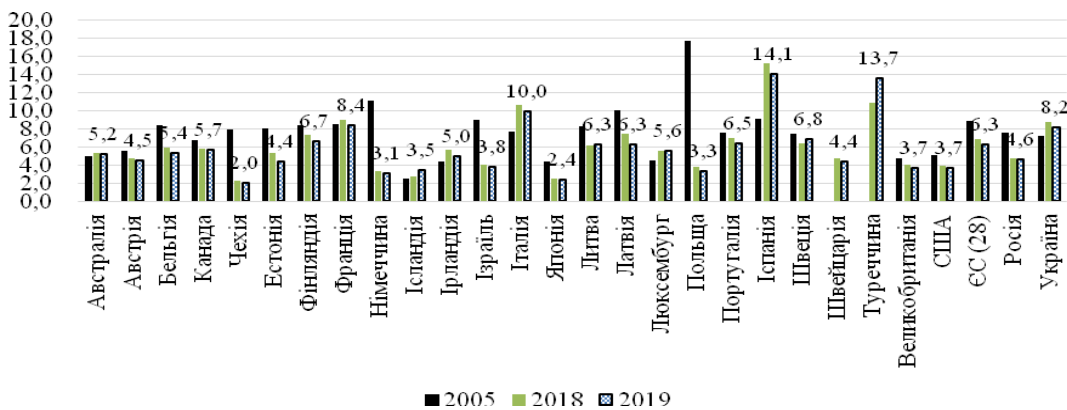

Рис. 3. Рівень безробіття по окремих країнах-членах ОЕСР та України¹ в 2005 році та в 2018—2019 рр., %

Джерело: складено авторами на підставі даних [5], [2].

Аналізуючи рівні безробіття за наведеними на рис. 3 даними, можна відмітити загальну тенденцію щодо їх зменшення, починаючи з 2005 року, порівняно з 2018 та 2019 роками, за виключенням таких країн, як: Австрія, Франція, Ірландія, Італія, Люксембург, Іспанія та Україна. Серед наведених країн на рис. 3 найвищий рівень безробіття в 2019 році було зафіксовано в Іспанії — 14,1%, Туреччині — 13,7% та Італії — 10%. Зазначені рівні можна вважати кризовими, які посилюють негативні тенденції в соціально-економічній і політичній сферах. Україна за офіційними даними Держкомстату має в 2019 році 8,2% безробітних від населення у віці 15...70 років, тобто серед населення України відповідного віку кожен дванадцятий є безробітний. З метою відображення результатів зміни значень рівнів безробіття за періоди 2005—2019 рр. та 2018—2019 рр. побудуємо графік (рис. 4).

Дані рис. 4 свідчать, що в 2019 році порівняно з 2005 роком рівні безробіття майже по окремих країнах-членах ОЕСР мали тенденцію до зниження. Так, найбільше зниження зафіксовано по та-

ких країнах, як: Польща — «мінус» 14,5 в. п.; Німеччина «мінус» 8 в. п.; Чехія — «мінус» 5,9 в. п. Зростання за цим показником відбулось в таких країнах, як: Іспанія — «плюс» 5 в. п.; Італія — «плюс» в. п. %; Ісландія та Україна — «плюс» 1 в. п.

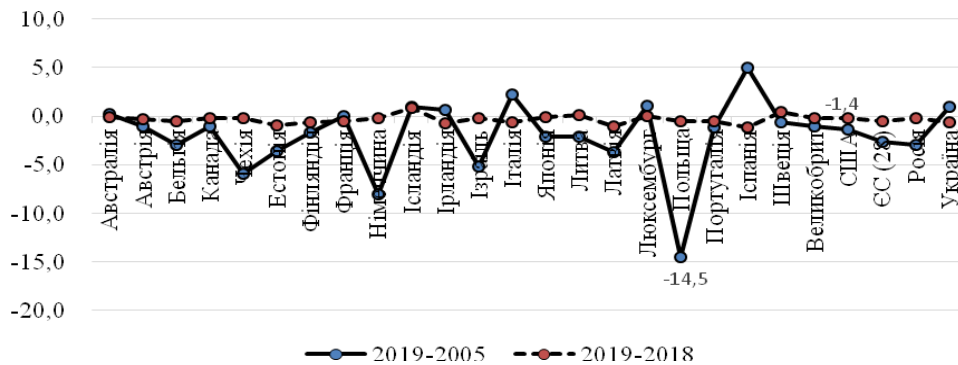

Рис. 4. Розрахунок зміни рівня безробіття по окремих країнах-членах ОЕСР та України¹ в 2019 році порівняно з 2005 роком та в 2019 році порівняно з 2018 роком, в. п.

Джерело: розраховано та складено авторами на підставі даних [5], [2].

В 2019 році порівняно з 2018 роком переважна кількість країн зазначених на рис. 4 мали тенденції до зниження рівня безробіття від 0,1 до 1,2 в. п. Найбільше зменшення рівня безробіття було в — Іспанії «мінус» 1,2 в. п., а зростання зафіксовано в Ісландії — «плюс» 0,8 в. п., в Литві — «плюс» 0,1 в. п.

Через пандемію COVID-19 в світі, зокрема в Європі (перша хвиля), почав різко зростати рівень безробіття. Так, за даними фахівців ОЕСР прогнозований рівень безробіття через пандемію COVID-19 буде стрімко рости, що відображено на рис. 5.

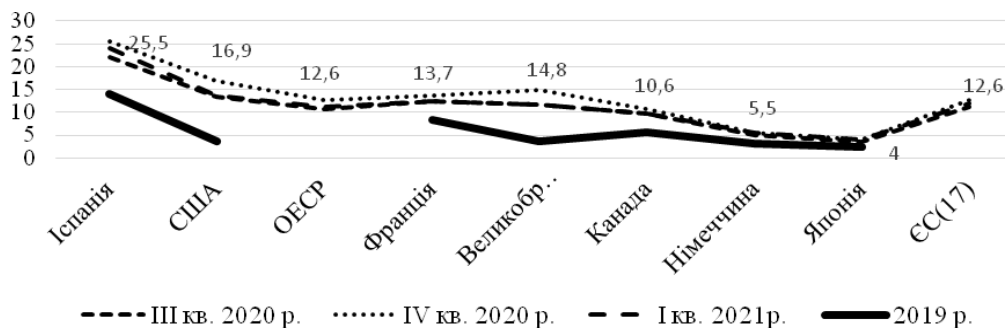

Рис. 5. Прогнозні значення впливу пандемії COVID-19 на рівень безробіття в окремих країнах ОЕСР, %

Джерело: складено авторами на підставі даних [5].

Дані, які наведені на рис. 5, яскраво ілюструють потужний негативний вплив розповсюдження COVID-19 в світі, зокрема в країнах ОЕСР. Так, якщо порівняти дані за IV квартал 2020 року з даними за 2019 рік, то в середньому пандемія за прогнозами фахівців ОЕСР призведе до зростання рівня безробіття у відповідних країнах ОЕСР не менше, ніж на 60 %, зокрема в Іспанії на 80,9 %; в США в 3,5 рази; у Франції — 63,1 %; у Великобританії в 3 рази; в Канаді на 85,9 %; в Німеччині на 77,4 %; в Японії на 66,7 %.

В Україні за даними Держкомстату [2], рівень безробіття в II кварталі 2020 року становив 9,9 %, що на 1,7 в. п. більше, ніж в 2019 році. Тобто розповсюдження першої хвилі пандемії COVID-19 в Україні призвело, зокрема до зменшення кількості зайнятих на 980 тис. осіб, або на 5,9 %. Крім того, за даними голови Національного Банку України [7], рівень безробіття за підсумками II кварталу 2020 року може зрости на 11,5 %, що більше значення 2019 року на 3,3 в. п. При цьому як в світі, так і в Україні пандемія COVID-19 надзвичайно сильно відобразиться на падінні обсягів ВВП, а запровадження країнами локдаунів (період максимальних обмежень і заборон) і закриття внутрішніх кордонів додатково посилює проблеми на ринку праці. Так, нині в Україні загострилась проблема щодо зростання навантаження на одну вакансію, що вимагає колосальних фінансових ресурсів на збільшення обсягів допомоги по безробіттю та інших видів соціальних допомог. Що стосується впливу пандемії

COVID-19 на кількість відпрацьованих робочих годин в світі (в річному вимірі), то за даними фахівців ОЕСР, зазначений вплив буде колосальний, що можна відобразити на рис. 6.

Рис. 6. Прогнозні значення впливу розповсюдження COVID-19 на кількість відпрацьованих робочих годин в світі та порівняння з Глобальною фінансовою кризою 2007—2008 рр., % (починаючи з першого до третього місяця з початку їх поширення)

Джерело: складено авторами за даними ОЕСР [5].

Отже, фахівці ОЕСР визначили, що після розповсюдження першої хвилі пандемії COVID-19 глобальна економіка втратила біля 15 % відпрацьованих робочих годин (через три місяці від її початку). Адже зайняте населення через запровадження локдаунів в різних країнах світу не виходило на роботу, що надзвичайно потужно зменшило економічну активність та кількість робочих місць на ринку праці. При цьому, варто відмітити, що Глобальна фінансова криза (ГФК) в 2007—2008 рр. призвела до втрат робочих годин лише до 2 %. Отже, пандемія COVID-19 набагато має сильніший вплив на економіку, зокрема на ринок праці. Крім того, за даними [5], перша хвиля пандемії COVID-19 призведе до падіння світової економіки (за песимістичним сценарієм) до 7,6 %. На жаль, нині почала розповсюджуватись друга хвиля пандемії COVID-19, відповідно, прогнози погіршення економік і ринків праці, зокрема зайнятості будуть суттєво погіршуватись. Наприклад, в II кварталі 2020 року в Україні, зокрема через запровадження локдауну зниження обсягів реального ВВП за підсумками II кварталу склали «мінус» 11,4 % [2].

Таким чином, падіння обсягів економіки, зокрема зайнятості через пандемію COVID-19 в світі, зокрема в Україні, вимагають швидкого реагування держави щодо запровадження активних програм збереження робочих місць. Тому для України буде важливим врахування досвіду країн світу щодо мінімізації негативного впливу пандемії COVID-19 (таблиця) на економіку та ринок праці.

Узагальнення досвіду окремих країн світу щодо збереження робочих місць під час пандемії COVID-19

Країна	Досвід збереження робочих місць в умовах розповсюдження COVID-19
Німеччина	В зв'язку із закриттям внутрішніх кордонів та запровадження локдауну зменшився потік сезонних працівників із інших країн, які працювали в галузі сільського господарства (СГ). При цьому, ті хто втратив роботу (офіціанти, тренери по фітнесу тощо) мали можливість подати заявки на ті вакансії, які відкрили спеціально для них, зокрема і для задоволення потреб СГ, в робочій силі в супермаркетах (через збільшення попиту на продукти харчування в умовах невизначеності). Збільшено кількість вакансій для кур'єрів, які постачали продукцію, медикаменти, зокрема тим, які захворіли на COVID-19 та перебували на самоізоляції; помічників по господарству тощо.
Італія	В зв'язку зі скороченням протягом останніх десяти років значної кількості медичних працівників, через пандемію, виникла велика кількість вакансій на ринку праці, зокрема на лікарів і медичних сестер тощо. Крім того, багато відкрили вакансій за такими професіями, як фармацевти, завідувачі, які формують онлайн-замовлення, зокрема в фармацевтичній галузі, логісти, водії, які мають розвинути відповідні замовлення, прибиральники, співробітники call-центрів, працівники, які проводять дезінфекцію приміщень тощо. Працівникам, які працювали оф-лайн в СГ, роботодавці збільшували розмір заробітної плати до 50 %. Збільшилась питома вага працівників, які почали працювати в он-лайн режимі.
Великобританія	В умовах пандемії, збільшилась кількість вакансій для медичних працівників, зокрема лікарів, медичних сестер та допоміжного персоналу (прибиральники, обслуговуючий допоміжний персонал, санітари, доглядачі для осіб пенсійного віку та хворих тощо). Збільшилась кількість вакансій: в супермаркетах через зростання попиту на їх продукцію; в аптеках, зокрема зріс попит на фармацевтів та пакувальників медичних препаратів; в call-центрах. Для зазначених вакансій передбачено збільшення розмірів заробітної плати.

Країна	Досвід збереження робочих місць в умовах розповсюдження COVID-19
Франція	За час розповсюдження першої хвилі пандемії кожен третій громадянин країни був змушений перебувати в умовах тимчасового безробіття. Тому Уряд Франції компенсував таким категоріям безробітним до 85 % втраченого заробітку. В умовах пандемії найбільше зріс попит на медичні професії, зокрема на молодший і середній персонал (санітарні фельдшери, медичні сестри, водії швидкої допомоги, фахівці з лікувальної фізкультури тощо). В зазначених умовах до заробітної плати додатково виплачувались (до 50 %) надбавки і доплати. В умовах забезпечення громадської безпеки, зросла потреба в охоронцях.
США	Найпопулярнішими вакансіями нині на ринку праці є медичні сестри, фармацевти, лікарі-інфекціоністи, кур'єри, продавці, касири тощо. Для цих та інших професій рівень заробітної плати зріс до 20 %, а для медичних сестер вона збільшилась більш, як вдвічі. Наприклад, компанія «Amazon» (он-лайн ретейлер) збільшила на 100 тис. вакансій для осіб, які доставляють товар клієнтам. В умовах необхідності дезінфекції приміщень кількість вакансій для прибиральників зросла на 75 %. Зросла більше, ніж на половину кількість вакансій для задоволення потреб для СГ, через закриття кордонів і зменшення кількості трудових мігрантів. Уряд США вживав такі основні заходи: виплата допомоги для безробітних громадян; допомога лікарням; сприяння розвитку економіки, зокрема малому і середньому бізнесу; виплати громадянам США у вигляді одноразової допомоги в розмірі 1200 дол. США (в розрахунок на одну людину); запровадження тимчасової заборони трудової імміграції з метою захисту власних робочих місць тощо.
Іран	Керівництво країни запроваджувало програми для розвитку бізнесу, зокрема щодо відтермінування виплат заборгованостей за кредитами тощо, виділяло кредитні ресурси з метою підтримки підприємств. Виділяло кошти для підтримки окремих галузей економіки.
Сербія	Уряд країни запровадив такі основні заходи, зокрема, як: відтермінування сплати із заробітної плати податків (за період до трьох місяців); видача позик для малого і середнього бізнесу під низькі відсотки; виплата допомоги громадянам, які втратили роботу та соціально незахищеним верствам населення (додатково кожному громадянину до 100 євро).
Румунія	Уряд виділяв кошти на будівництво інфраструктурних об'єктів, зокрема доріг, з метою залучення вивільнених громадян. З метою розвитку малого і середнього бізнесу Уряд Румунії виділяв безвідсоткові гарантовані державою позики.
Україна	Запровадження програм Уряду на заборону нараховування пені на прострочені кредити і зобов'язання; збільшення обсягів допомоги з резервного фонду на підтримання безробітних громадян; сприяння розвитку малого і середнього бізнесу, зокрема реалізація пільгових кредитних програм «5–7–9» тощо. З іншого боку, більше навантаження лягло на самих суб'єктів господарської діяльності. Так, багато компаній за власний кошт самостійно забезпечували своїх працівників засобами індивідуального захисту та оплачували вартість їх тестування; проводили дезінфекцію приміщень та за потреби забезпечували доставку їх транспортом на підприємства тощо.

Джерело: узагальнено авторами відповідно до даних [7]–[10].

Висновки

1. Протягом останніх чотирьох років (2015—2018 рр.) переважна кількість країн-членів ОЕСР та Україна мали негативні тенденції щодо зменшення питомої ваги населення у віці від 15 до 64 років у загальній структурі населення. Це означає звуження бази для формування достатніх обсягів зайнятості для забезпечення власного економічного зростання, підвищення продуктивності праці та конкурентоспроможності. Співвідносячи зазначений показник з дослідженим показником — обсяги зайнятого населення за окремими країнами ОЕСР, показано, що переважна кількість країн ОЕСР за період 2005—2019 рр. наростили обсяги зайнятості, зокрема в окремих країнах до 60 %. Враховуючи демографічні особливості розвитку цих країн, можна вважати, що однією з головних причин зростання обсягів зайнятості є політика цих держав щодо заохочення трудової імміграції, яка приносить значну користь їх економікам. Що стосується України, то, навпаки, за період 2005—2019 рр. обсяги зайнятості зменшились на 19,8 %, або на 4,1 млн зайнятих громадян. Основними причинами є негативні соціально-економічні і політичні процеси, зокрема вимушена трудова еміграція, яка поступово призводить до деградації ринку праці, зниження рівня продуктивності праці та сповільнення темпів економічного розвитку.

2. Отримані результати щодо розрахунку зміни рівня безробіття по окремих країнах-членах ОЕСР в 2005—2019 рр. засвідчили, що переважна більшість цих країн змогла за рахунок прове-

дення ефективних програм на ринку праці суттєво знизити рівень безробіття, а в Україні він залишався доволі високим. Тому під час розповсюдження першої хвилі пандемії COVID-19 переважна більшість країн-членів ОЕСР мала «подушку безпеки», наприклад, у вигляді кращих показників, які характеризують ринок праці, зокрема обсягів зайнятості і рівня безробіття, ніж Україна. Про величезний вплив розповсюдження першої хвилі пандемії COVID-19 на зайнятість свідчать прогнозовані обсяги зростання рівня безробіття, наприклад, по окремих країнах він може зрости до 26 %, що додатково призведе до падіння річних обсягів світової економіки (за різними даними в 2020 році до 8 % та втрат кількості відпрацьованих робочих годин — близько 14 %). В Україні прогнозується менший рівень безробіття, ніж прогнозовані дані по переважній більшості країн-членів ОЕСР за підсумками 2020 року, але, враховуючи тіньовий сектор економіки і зайнятості, спрогнозувати відповідне значення для України нині майже неможливо. Крім того, варто відмітити, що обсяги падіння економіки України в другому кварталі 2020 року становили на рівні «мінус» 11,4 %, які можуть зрости, через розповсюдження другої хвилі пандемії COVID-19 (з жовтня 2020 року). Тому уповільнення рецесії залежить від ефективності запроваджених заходів держави в напрямку боротьби з цією інфекційною загрозою.

3. Узагальнення світового досвіду щодо запровадження заходів на ринку праці в напрямку зниження негативного впливу першої хвилі пандемії COVID-19 показує, що в сучасних умовах, особливо під час розповсюдження у світі і в Україні другої (потужнішої) хвилі пандемії COVID-19 нині найактуальнішими і найефективнішими заходами мають бути: стимулювання розвитку економіки і ринку праці через активну фіскальну і грошово-кредитну політику держави, забезпечення пільгового кредитування і надання фінансової допомоги реальному сектору економіки, зокрема галузі охорони здоров'я; підтримка середнього і малого підприємництва, створення умов збереження робочих місць та відповідних доходів (шляхом переведення звільнених громадян на вакансії, що стають найактуальнішими — кур'єри, водії, помічники медичного персоналу тощо) зокрема шляхом реалізації ефективних заходів соціальної політики, соціального захисту, соціального страхування, створення сприятливих умов щодо пільгового оподаткування суб'єктів господарювання і зайнятих громадян; захист зайнятого населення на робочих місцях, це стосується створення безпечних умов праці, сприяння розвитку гнучких, зокрема дистанційних форм зайнятості, виключення будь-якої дискримінації зайнятості і заборона звільнень в період пандемії, створення умов для доступу до гідної медичної допомоги; посилення ролі соціального діалогу і соціальної відповідальності роботодавців за збереження робочих місць тощо.

Перспективи подальших розвідок. Актуальним напрямом подальших розвідок є дослідження зміни обсягів зайнятості населення у віці від 15 до 64 років, рівня безробіття, економіки в цілому через розповсюдження у світі та в Україні другої хвилі пандемії COVID-19.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

- [1] Міжнародна організація праці, «COVID-19 та сфера праці.» *Вісник МОП*: вип. 5, 2020. [Електронний ресурс]. Режим доступу: https://www.ilo.org/moscow/information-resources/publications/WCMS_749644/lang--ru/index.htm. Дата звернення: Листопад, 03, 2020.
- [2] *Експрес випуск. Зайнятість та безробіття населення в 2 кварталі 2020 року.* Державна служба статистики України. [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua/express/expr2020/09/118.pdf>. Дата звернення: Листопад, 03, 2020.
- [3] *Вчені України та Китаю про новітні підходи до розвитку міжнародних взаємовідносин в умовах пандемії COVID-19.* Національна академія наук України. [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://www.nas.gov.ua/UA/Messages/Pages/View.aspx?MessageID=6675>. Дата звернення: Листопад, 03, 2020.
- [4] Елла Лібанова, «Трудова міграція з України: вплив COVID-19.» Національна академія наук України. [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://www.nas.gov.ua/UA/Messages/Pages/View.aspx?MessageID=6547>. Дата звернення: Листопад, 03, 2020.
- [5] *Ринок праці. Населення,* Організації економічного співробітництва та розвитку. [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://www.oecd.org/>. Дата звернення: Листопад, 03, 2020.
- [6] Держкомстат «Робоча сила України.» Статистичний збірник Державної служби статистики України, 2019. [Електронний ресурс]. Режим доступу: http://www.ukrstat.gov.ua/druk/publicat/kat_u/2020/zb/07/zb_r_s_2019.pdf. Дата звернення: Листопад, 03, 2020.
- [7] «Як пандемія COVID-19 за лічені тижні радикально змінила ринок праці в світі,» *Укрінформ — мультимедійна платформа України.* [Електронний ресурс]. Режим доступу: <https://www.ukrinform.ru/rubric-society/3104413-kak-pandemia-covid19-izmenila-rynok-truda-v-ukraine.html>. Дата звернення: Листопад, 03, 2020.
- [8] Е. В. Дробот, «Влияние пандемии COVID-19 на рынок труда США,» *Экономика труда*, № 7, с. 577-588, 2020. <https://doi.org/10.18334/et.7.7.110715>.

[9] *Вплив COVID-19 та карантинних обмежень на економіку України. 2020.* Громадська організація «Центр прикладних досліджень» Представництво Фонду Конрада Аденауера в Україні. [Електронний ресурс]. Режим доступу: <https://www.kas.de/documents/270026/8703904/>. Дата звернення: Листопад. 03, 2020.

[10] «COVID-19 и сфера труда.» *Вестник МОТ, Обновленные оценки и анализ, вып. 4.* Международная организация труда. [Электронный ресурс]. Режим доступа: https://www.ilo.org/wcmsp5/groups/public/---europe/---ro-geneva/---sro-moscow/documents/briefingnote/wcms_746704.pdf. Дата обращения: Листопад. 03, 2020.

Рекомендована кафедрою безпеки життєдіяльності та педагогіки безпеки ВНТУ

Стаття надійшла до редакції 5.11.2020

Зайков Іван Вікторович — канд. екон. наук, доцент, доцент кафедри безпеки життєдіяльності та педагогіки безпеки, e-mail: Zivan@i.ua ;

Кобиланський Олександр Володимирович — д-р пед. наук, професор, завідувач кафедри безпеки життєдіяльності та педагогіки безпеки, e-mail: akobilanskiy@gmail.com .

Вінницький національний технічний університет, Вінниця

I. V. Zayukov¹
O. V. Kobylanskiy¹

Current World and Domestic Employment Trends Taking into Account the Impact of COVID-19

¹Vinnitsia National Technical University

The relevance of the study is due to the fact that today in the world and in Ukraine is actively spreading a dangerous infectious disease — COVID-19, which negatively affects GDP, labor market, in particular reduces employment, increases unemployment and increases poverty.

The aim of the article is to assess global and domestic employment trends taking into account the impact of COVID-19.

The change in the share of the population aged 15...64 in 2018 compared to 2015 in the general structure of the population in some countries and in Ukraine is calculated, which allowed concluding that the tendency to narrow the employment base is strengthening, especially in Ukraine. Changes in the number of employed people aged 15...70 by individual member states of the Organization for Economic Cooperation and Development (OECD) and Ukraine in 2019 compared to 2005 are calculated, which allowed to identify negative trends for the labor market, especially for Ukraine. The unemployment rate for individual OECD member countries and Ukraine in 2005 and 2018—2019 is analyzed. The change in the unemployment rate for individual OECD member countries and Ukraine in 2019 compared to 2005 and 2018—2019 is calculated. the importance of the impact of COVID-19 on the unemployment rate in some OECD countries and on the number of hours worked in the world and its comparison with the Global Financial Crisis of 2007—2008. The experience of individual countries of the world in preserving jobs during the spread of the COVID-19 pandemic is summarized. Measures to preserve jobs in the second wave of the COVID-19 pandemic are proposed, including: stimulating economic and labor market development through the introduction of active measures of fiscal and monetary policy of the state and providing soft loans and financial assistance to the real sector of the economy, including medical sphere; support for medium and small businesses, creating conditions for job preservation; protection of the employed population in the workplace, in particular with regard to the creation of safe working conditions, the promotion of flexible, in particular online forms of employment, etc.

Keywords: employment, labor market, unemployment, lockdown, pandemic, COVID-19.

Zayukov Ivan V. — Cand. Sc. (Econ.), Associate Professor, Associate Professor of the Chair of Vital Functions and Pedagogy of Safety, e-mail: Zivan@i.ua ;

Kobylanskiy Oleksandr V. — Dr. Sc. (Ped.), Professor, Head of the Chair of Safety of Vital Functions and Pedagogy of Safety, e-mail: akobilanskiy@gmail.com

И. В. Заюков¹
А. В. Кобылянский¹

Современные мировые и отечественные тенденции занятости с учетом влияния COVID-19

¹Вінницький національний технічний університет

Актуальность исследования связана с тем, что сейчас в мире и в Украине активно распространяется опасное заболевание COVID-19, вызванное инфекцией SARS-CoV-2, которое негативно влияет на ВВП, рынок труда, в частности уменьшает численность занятых, приводит к росту безработицы и увеличивает уровень бедности.

Целью статьи является оценка мировых и отечественных тенденций занятости с учетом влияния COVID-19.

Рассчитано изменение удельного веса населения в возрасте 15—64 года в 2018 году по сравнению с 2015 годом в общей структуре населения в отдельных странах мира и в Украине, что позволило сделать вывод об усилении тенденций сужения базы занятости, особенно это характерно для Украины. Рассчитано изменения объемов занятого населения в возрасте 15—70 лет по отдельным странам-членам Организации Экономического Сотрудничества и Развития (ОЭСР) и Украины в 2019 году по сравнению с 2005 годом, которые позволили определить негативные тенденции для рынка труда особенно для Украины. Проанализирован уровень безработицы по отдельным странам-членам ОЭСР и Украины в 2005 году и в 2018-2019 гг. Осуществлен расчет изменения уровня безработицы по отдельным странам-членам ОЭСР и Украины в 2019 году по сравнению с 2005 годом и в 2018—2019 гг. Проанализированы прогнозные значения влияния COVID-19 на уровень безработицы в отдельных странах ОЭСР и на количество отработанных рабочих часов в мире и его сравнение с глобальным финансовым кризисом 2007—2008 гг. Обобщен опыт отдельных стран мира по сохранению рабочих мест во время пандемии COVID-19. Предложены мероприятия с целью сохранения рабочих мест в условиях протекания второй волны пандемии COVID-19, в частности это: стимулирование развития экономики и рынка труда путем внедрения активных мер фискальной и денежно-кредитной политики государства и обеспечения льготного кредитования и финансовой помощи реальному сектору экономики, включая медицинскую сферу; поддержка среднего и малого предпринимательства, создание условий для сохранения рабочих мест; защита занятого населения на рабочих местах, в частности это касается создания безопасных условий труда, содействие развитию гибких, в частности онлайн форм занятости и тому подобное.

Ключевые слова: занятость, рынок труда, безработица, локдаун, пандемия, COVID-19.

Заюков Иван Викторович — канд. экон. наук, доцент, доцент кафедры безопасности жизнедеятельности и педагогики безопасности, e-mail: Zivan@i.ua ;

Кобылянский Александр Владимирович — д-р пед. наук, профессор, заведующий кафедрой безопасности жизнедеятельности и педагогики безопасности e-mail: akobilanskiy@gmail.com